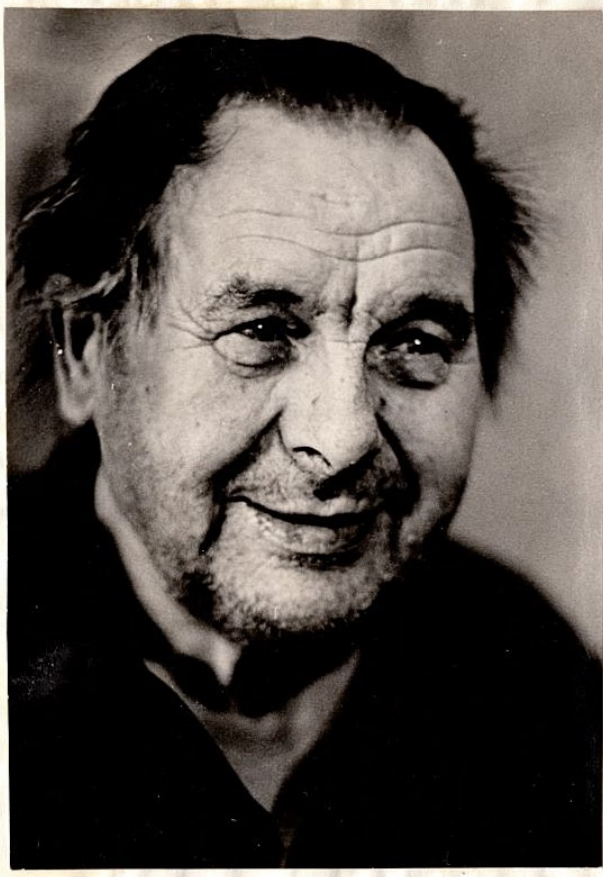

(KAS) KARJAPÄÄS ON KUNINGAS . . .

1949. aastal, kui
 meie "Peldur" loodi,
 valiti esimeheks Ru-
 dolf Vilokas. Mind
 valiti ka juhatuse
 liikmeks. Siis sai
 arutatud koostöökutal-
 duse kui teist, algu-
 ses aga jaotatud in-
 mesed ametite peale.
 Peagi tuli aga osa
 ametid ümber jagada,
 sest kõik ei olnud
 saanud tööga rahul.

Nii oli lugu ka karjasega.

Karjase nimi oli juba vanast ajast me odava kolaga,
 eriti nende arvates, kellel tõttud olid. Sest kes võtab
 karjase tõtre andale naiseks. Sellepärast jäigi see
 koht esimese lahtiseks. Aga et minul tõttart ei olnud,
 võtsin ameti vastu.

Kui esimesed kariloomad ohistati, ei olnud kolhoos-
 ail ühtegi koormat heina ega põhku. Juhatuse otsus oli,
 et karjane peab karjama korrasda neist taludest, kust
 loomad kokku toodi.

Kõialga kaisin labix lahkevad pered, kust arvasin
 oosta saavat. Ja polnud vigagi - sain igalt poolt.

Siis aga juhtus nagu minu eennetuseks, et Kohila

meie tselliste majast üks eit meilt läbi käies kaarte
välja pani ja kindla sõna andis, et veel samal aastal
augustikuu sees kõik jälle vana moodi tagasi os, kaart
olevat unistatud sõda.

Kaiein ise ka seal õhul pühapäeva hommikul (talu ei
niiseta) kulte rannas. Eit oli seal sõkteris olnud
ja õhtul igale uudishimulikule kaarte pannud. Kaiein ka
endale kaarte panna. Eit ajas mulle vale juttu. Lõpetas
vaidluse ise parast. Pidin olema väljaspool abiolu soo-
ditud - nii pidid kaerjad waitama. Viimaks, kui artu
soldat välja tuli, lubas ka mulle isa. Selle majja eest
võttis ta 5 ruble.

Mina põhu- ja heinapõõsine läks sellest ajast hoopis
rahvemahe; sein sõnast kohast need kätte ainult suure
põhendusaga. Ka kartilikuühjapõhul olid varjed ja mulla-
sed (kellel meid juhtus olema), turvast ei olnud ka
olla tuua. Kõik oli häda, enne kui loomad metsa sai.

Siis tuli see metsaelu, ikka suure ja raskustega.
Oliid ju kõik õhustatud loomad - sõnast talust üks, tei-
sast kaks. Ega meil õhustumist olnud, igakõks liikus om-
ette. Siis tuli see lõunane lõu. Üks sõõb siin, teise
paar sõõb seal, igakõks kipub ikka sinisepoole, kust ta
toodi; paks lõplik karja teie, võta need sealit välja. Need
sõõmud jäägu lugemata, mis enne lõunast lõpsai sai tehtud.

Kee, et oli kova maginasa, ainult et siid oli lagune-
nud. Katkusin neid parandada, et loomad ilma talli laiali
ei saaks minna.

Parast anti mulle karjatamiseks Nihuna heinasa. See
oli sõõde ja rebade sees, ei mingisugust sõõda ega par-

tuat kuskäl. Siis hakkasin sinna sädä suretsoma. Kolhoosil trasti ei oland. Ja kui oligi, siis anti mulikate ja hobuste kopliite jaoks. Piimkari jai ikke karjase hoolda. Leidsin lahenduse: hakkasin vana talukarjaseade sädä karjasa, kui eega oli. Seda sai tehtud ohtuti, kui lahad oskoplis olid.

Ega olanski kindlat karjasaad. Enne jäänipäeva olin Kibumaa karjasaadel, pärast jalle Vanasuu ja Nihuma karjasa. Need kohad olid kõik metsa ja vasa tais.

Viimastel aastatel lasti kari sögisel heinsädalatele. Siis sai natukene kergemini - nad olid omati naha.

Need aias, mis karjasaadel naha, on kõik enamasti minu tehtud. Muidugi on neid pärast peandajud ja uusi poste pandud. Minu tegin nad kõik ilma palgata, ei ohtegi normipäeva pole arvestatud selle eest. Sinna kulua sädasid poste ja hulk trasti, mis ma sädä metsa karjasa igavase vasa-rampsu eest. Seal on Seli trasti ja Kodila oma; kus eega nägin, seal võtsin.

Kari kaevaniga aastaga suuremaks. Oli vaja karjasaad jaurde sädä. Antigi karjasaad ka Oeli kula Nihuma heinsaad. Seal oli jalle oma hada. Nae all oli vana kraav. Suvel seal palja vett ei oland - ainult mude pool natuke. Lehad kippusid sinna jooma. Kraavi kallal oli kova, eega alt õnne. Mitu korda jaid sinna loomad sisse. Siis kaevasin kalda paha, toppisin kehu alt koi labi ja vedasin ta hobusega välja (hobuse oli mul karjasa jaurde kaasas). Ka sinna tegin sie õber, mis on püüand tennesti.

Minu kümneaastane karjasekarjaar lõppes 1958. aastal.

Ojaa äke "Palduri" sõudmise tunnistajaid.

Oli siis ikka koma kull, kui loomad kokku teodi. Aga need nagu inimesedki ei tahtnud uue eluga harjuda, lasteid valju kinnaga koju tagasi. Viimaks leppisid - vahemalt pidid leppima, sest passu polnud. Need olid paigutatud hulganisti kokku seileks ettevalmistatud suurtesse ruumidesse.

Mind määras juhatus vahetusloppjaks. Kui laudas tegevit polnud, saiskid poliitsel. Oli vast alles lubus kogu töötada väetisekõlvil, kartulipõskel, kivinoppimisel või heinatsel. Mõnest talust saime isegi sõna, kui nende maistel poldudel töötasime. Sel ajal tegime kõik käsitai. Polnud mingid masinaid, valja arvatud heinaniitja, looreha ja kalvik.

Kuna töötajaid oli palju ja töö eest oli vaja tasuda ka rahas, siis tekkis tõsine mure, kuidas saada palga maksmiseks raha.

Juhatus, arutanud saja mitmekülgselt läbi, leidis, et normaalkohustuse andmisest olejannu võib edukalt turustada ka Tallinnas turul. Kuna varasematel aegadel käidi meie kändist hobustega pealinnas turul, siis valis otsuse ka need see teed ette võtta. Polnudki teist võimalust: autot ja majandil polnud.

Hakkasid meil nii käima. Pärime õhtul piim- või lihaõõrna peale ja sõit linna poole algas. Tavaliselt sõitsime õhtul kell 10 valja ja jõudisime hommikul kell 6 turule. Muidugi olime ise hästi sisse pakitud, et kelm

ara ei võtaks, sest tähtigi oli 20 ja rohkem kraadi kõlme.

Piima kontrollpunkt oli turu jaures Keldremas tase-
val. Seal väeti proov ja anti ka moogiluba. Mõnikord oli
seal 20-30 piimakoormat reas, nii et sai kolmetada mitu
tuadi. Maak oli lahtistes paviljonides. Aga kõigest hoo-
linata sai piim lebi moodud. Sile oli veel see 50 kilonnet-
rit kodutööd. Järgnes se puhkust, ja järgmisel õhtul jälle
teele.

Suvel saime autobaasiga kaubale: tulid hommikul liina
jarele ja teada õhtul tagasi. See viis oli aga liiga kulu-
kas.

Viimaks saime endile auto. Kõll see oli veel suur sünd-
mus. Kogu kolmeaia pere tahtis näha seda - oma autot. Lii-
kumine muutus lähedemaks, sai alati sinna kuhu tarvis - see
oli midugi suvel, talvel olid aga teed kindi talisatud.

Jälle pandi pead teele ning lahendus leitiigi. Hagudi
Jaanis jaures saime ningisuguse kuuri, kuhu saime auto
panna. Siina viisime piima kohala hobustega. Autojuhiks
oli Eduard Liksor, kes ka ise sõitis hommikul "Paldurist"
hobusega Hagudisse, kolmas ajal kaasas tekkide alla mastu-
ne 10-liitrine nõu kaeva v: ga, mis oli mõeldud autoesse
panemiseks.

Mõnikord tuli mitu päeva liinas sõtta, siis tei auto
kauba jarele. Sobisime "Kolhoosnikute Kodus".

Sellist ela elasime mitu aastat, enne kui tulid pare-
mad võimalused. Need olime najetud alles testanud. Nii kah-
ju oleks lahkuda oma armsakassatu "Paldurist".

Linda Oepik,
lapseja-turustaja, nõud kassapidaja

AUTOJUHI PIIGOGA

Kuni kolhoosid organiseeriti, siis toodi kelli kokku loomi, kelli igasuguseid põllutööriistu ja veakreid, kuid puudu jäid niisugused transportvahendid, ilma milleta tänapäeval elu oleks võimatu - autod.

Esimestel aastatel tuligi igasugused veod teha "kaeramootoritega". Sel ajal müüdi hobuseid, veakreid ja mehhi oli ning vedamata ei jäänud midagi. Oli müüdi juttu ka suure kiiruse transportivahendi muutmiseest, kuid esialgu oli suure kolhoosi rahakukkur liiga kõhn, et saarest luksust lubada.

Kõne aasta pärast saime siiski piimeplaanide teitmise ja alustamise eest preemiaks veoauto GAZ-51. Juhiks sai ainuke lubadega mees kolhoosi territooriumil - Eduard Likoer.

Autoga sai juba kaugemad veod teha palju kiiremini, tööjoudlus oli suurem.

Umbes aasta pärast saime ka teise samsuguse auto, samuti preemiaks. Viiekümne aasta eestate keskel olime juba niipalju kosunud, et hakkasime ise autosid muutmama. Sellesseks oma raha eest ostetud autoke oli ZIS-585. Varsti järgnes sellele GAZ-69. Kuni kolhoosi eksisteerimise lõpuni muutsime veel 4 autot ja mõned mootorrattad.

Viiekümne aastatel oli autosid, oli juhte rooli taha panua (proegu defitsiitoseid) ja oli ka tsõõd piisavalt ning natuke rohkemgi. Kuid sellest puudust tundeme, olid tagavarasood. Ning it varustusorganisatsioon peale kooperatiivi kaapluste polnud. Meist veis kelli saada hobustele rakmeid ja põllutööriistu, kuid autoke jaoks midagi

otseid oli enam-vähem lootusetu oritus. Tagavaraosade probleem kerkis kõige teravamalt esile enne kevadist olevastust. Selleks ajaks pidi masina enam-vähem korra tegema. Muul ajal sai esidetud tihtilugu ohisuguses seisukorras autoga, et preega ei julgeks saarasega kuidagi inspektori silma alla sattuda, kui rool ja pidurid olid enam-vähem korras, siis näiteks ei funktsioneerinud või puudus mõni istern. Kuumid olid sama tõsisel mottes kümnid kordi lapitud pealad. Mäletan, et ühel päeval paikasin üht ZIS-585 kuumi neli korra.

Sel ajal sai peetud autot heaks, kui te arendas kiirust 30 kilomeetrit tunnis (maksimaalne veeauto kiirus neil aastail), ilma et oleks pidanud kërva kinni toppima käigukasti ulgumise või kardamvõlli vibreerimise pärast. Halbadel teedel või teedeta maastikul sõitmisest tingituna murdusid tihti veerud. Uusi peasegu saada polnud ja sellepärast sai ka neid kuidagi viisi lapitud. ZIS-il sai kahest katkisest kokku lappida ühe "terve"; GAZ-idel oli see nõtuke raske. Jutud aga sellepärast seisma ei jäänud.

Kevadise olevastuse lahendamiseks tuli hakata otsust hõnkima. Selleks pidi käeparast olema nn. must kassa. Nii mõnegi hea asja sai kurikuulsalt "talikalt". Seal sai paris tihti käidud ja mitte ainult enne olevastust: varustaja rahapungaga ja autojuht vajalike osade nimekirjaga. Muud võimalust peasegu polnud. Nii tegid peasegu kõik, ka riiklike autust autojuhid.

Varustusprobleemid hakkasid lahendama, kui tagavaraosasid hakkas saama rajoonikoondise kaubalaost. Viimisel ajal võib sealt hankida peasegu iga detaili, ehkki alati mitte

siis, kui teda just parajasti tarvis on.

Tegavaraosadega varustatuse paranemine on kaitlemat
soodsalt mõjunud autode tehnilisele seisundile. Kuidas
nõudmised on suurenenud. Kui kšasakond astet tagasi või-
sid sõita terve aasta, ilma et oleks inspektorit näinud,
siis need võidakse shel Tallinnas "otsal" mitu korda auto
ja autojuhi "tarvist" kontrollida. Kahjuks ei lope kont-
roll mitte alati inspektori sooviga: "Head reisi!"

Koos kõige suurega on paranevad ka masinate remontini-
se tingimused. Kui vana tsüklojas tuli remontida ruumis,
kus ei saanud hästi sahar masina liikuda või tuli hoopis
väljas tsüstada, siis uue tsükloja valamisega on see palju
lahedam ja mugavam. (Need kipub juba kitsakski jääma.)
Nüüd ei pea auto all roomama ja ka raskete agregaatide
töstmiseks pole vaja "kõrdiauru". Ka ruumid on soojad,
kui kaloriifer suvatses sooja õhku anda. Juhtub ka, et
kaloriifer läheb üle "viiguküttel" või ütleb hoopis
õles, siis mõjub see remondi teoole hoopis rohkem kui
aastaid tagasi. Inimesed on muutunud mugavamaks.

Viimasel ajal on hakatud mõningaid agregate ja ka
tervaid autosid tahastes tsentraliseeritult remontima.
Meis olene laenuid niisoodi remontida mootoreid. Saab kil-
remini ja lihtsamalt viig saab ka mootoreid, mille remondi
kvaliteet on üle kolme.

Kunagi sai ZIS-585 lastud Tallinnas remontida. Remondist
sõitis ta tervelt 25 kilomeetrit Kohila poole, siis parane-
sid ratta laagrid. Pärast seda tuli veel masinat kodus nii
palju üle remontida, et saarestest teenustest loobusime.

Autojuhtide töetingimustest ja tsüklojast ei ole küll mi-

dagi lohutavat kirja panna. Tõspäev on olnud alati pikk ja paljud puhkepäevad ei ole erinevad tõspäevadest. Ainult siseid sõite on vähenenud. Kõnnakond asetab tagasi tuuli enamik veoseid kas õhtuks või pühadeks jama. Vedama tuli hakata koke, et mitte trahvi maksta. Viimastel aastatel võib õhtul saabunud vagumeid hakata tuhjadama ka järgmisel hommikul, ka pühade ajal on harva midagi vedada olnud. See on tingitud ka väetiste ja jõuseada teetraliiseariand kohaleveest.

Autotehnikal on keige pingelisemad viljakoristamine ja kartulivõetamine; see on ka seg, mil tuleb teha vilja ja kartulistugi kohustused.

Et koormast viljast või kartulist lahti saada, selles on tulnud enesest alati tundida viisi järjekorras seista. Karjamaal on kull Tallinnaga võrreldes viljastamine seismise seg talutavaks lahendus, kuid Liival on kartulikoorma arandamise parim teost. Isiklik rekord Liival ootamises on sul 11 tundi. Pikad on olnud päevad ka kombainide juurest vilja vedades.

Lisaks seismisele oleme ka kõik laadimistööd kassa teinud. Sõidu ohutus see midagi ei teosta, kuid väljaspool teega ja puhkepäeviti on põlluteelisel peasega võimatu kodus välja autodele laadijateks saada. Selles pärast on vahel autojuht pidanud ka sinuke laadija olema. Enamik autojuht on olnud arusaajad ached (või liigri arusaajad) aga ole just väga kava kava teinud.

Viimastel aastatel on tekkinud liiga suur teajou voolevuse. Mõnede pole meeldinud alevused, mõni pidas

190-rublast paupalka väheseks, mõnel olid jälle mood põhjused. Ja ega "raudajad" ikkagi kusagile pikemalt peatuma jää.

Kuua väljavool ^{mitult} oletas sissevoolu, siis paratamatult tekkis olukord, et üks juht peab praegu sõitma korde- maeda kõigi masinatega. Niisugune olukord ei saa sui- dugi kaua kesta.

Kodila soovhoosiga liitumisel saab kindlasti ka auto- juhtide murest üle. Suurel määral ikka suuremad või- malused.

Melju Vardi,
autojuht

- Traktorist Mati Maiste on üks noo-dest mehhanisatorit- test, kelle teed võib ainult kiita.

WASTIAP ja WIKED

Kakskümnes aastat tagasi oli kolhoosil 130 hobust ja 30 kuminaest. Selles jüuga saadi kolhoositaodega kuidagi hakkama. Muudugi oli ehel mehel tegemist hobusepaariga - perutama kippusid.

1961. aastal tuli appi Repla M. P. Põllule seitis rauune raun. Aga see ei omandanud ühtegi põllukivi muna ja eene kiviga keeres suure kaarega tagasi.

1962. aastal ostis kolhoos rauune raunid are enale ja koos nendega tulid ka kangikutsarid - traktoristid. Neeste kollektiivis tegevat perenais koolivill, kuid kiviga sead ei harjunudki, sunniviisil viisaks nende eni jüuga need põllult koristati.

Siis, kui põllud peetud ja kivivälid keetud, saab ühe mees hakkama 30 hobusega, mis põrugi ei peruta. Kõige-
tega tegevat kõik tead
kõlviest isikusest ja vast-
tupidi. Inimestele on jaa-
nud vaid meeliste tundmine
ja otstarbekas kasutamine.

Kui 30 aasta eest oli
30 kuminaest, siis nüüd
on neid vaid 3, aga hoba-
jende... hulga rohkem.

Ole Sulakotko,
mehele

Sepp Oskar Kagu.

MAKS ALATI ON TUBLI MEES . . .

Vahesti sain, et mõisa mõnikes ja linna voorimees olla kõige olulisemast seisusest. Kui mujal enes kohta ei leidnud, siis linna voorimeheks või mõisasse mõnikesaks ikka sai. Praegu on põllutsellise amet paljude silmis sama vaartuses. Mõtted mõhhoosiaatoridki peavad end põllutsellisest peajao pikemaks ja mitmevõrra paremaks. Halb on veel see, et eedamisi teostavad sageli ka mõned juhtivad töötajad.

Olen kolhoosis töötanud mitmel ajal. On olnud "su" olla farsijuhataja ja põllundusbrigadir. Praegu olen põllutselline. Tunnen kõikide nende tööalade haid ja halbu kolgi. Ma ei vahetaks põllutsellisest ametit mingisuguse juhtiva koha vastu.

Tõsi kell - kolhoosis algpäevil oli põllutsellisest päev pikk ja vaba aega oli päris vähe. Töö algas hommikul kella 6-7 ajal ja lõppes õhtul kell 9. Si aedunud sihti ka kumest tööpäevast nädalast, vaid tihtilugu tuli puhkepäevilgi töötada.

Kes töötamisvõimega töötajate tööaega paranes ka kolhoosis - kate olukord. Juba lühidalt päeval lõhatakse ja puhkepäevigi sai pidada. 8-9 aastat tagasi hakkasime ka laupäeval poolt päevast õhtule sama. See oli suur rõõm tööle kõigile, sest need võis juba laupäeva õhtuks või pühapäevaks väljaseidid planeetada. Sel ajal hakkime ole ka tööliste 8-tunnisele tööpäevale; enne seda olid päevad ikka lo või rohkem tunni pikad.

Aeg aga voolab. Need olime jõudnud niikaugele, et

on 7-tunnine tööpäev. Peale selle on meil alates 1967. aasta novembrikuust viiepäevane tööpäev. Algul arvatakse küll, et aga see ei ole nii jama. Kuid üks kuvi on määdas ja viiepäevane tööpäev kestab edasi.

Ka põllutöölise töö loomus on olnud suurel määral muutunud. Kui varem tuli kasutada teha kõik rasked tööd, nagu sönniku-, mulla- ja kivivõrd, siis nüüd tehakse need buldoosrite ja traktoritega. Hobused on enamjaolt asendatud autode või traktoritega, mis teeb ka põllutöölise elu kergemaks.

Põllutöölise elu on sajandi algustagi. Tema tööst ja hoolitsusest oleneb saagikus. On ju tema see, kes kevadel vilja pühitab ja põllule viib ning sügisel põllult aitab ära vedada ja kuivatada, nii et see järgmisel aastal idaneb.

Põllutöölise elu on vabem, töö aeg on vabem loomuses. Kui on määdas pingelised kolvi- või koristuspäevad, saab aeg-ajalt ettenähtud vabad päevad. Töötasu on korralik- kudel töötajatel olnud aasta keskajaks 100 rubla või rohkemgi. Eesil viimasel aastal on töötasu olnud koos pro- misinga 140-150 rubla kuus.

Kõigepealt sellest võib teha järelduse, et varem peletud ja alahinnatud tööloik on siiski tähtsustatud teiste tööstustega võrreldes. Põllutöölise töö on su sees.

Karl Estrik,
põllutöölise

- 27 -

ROHKLINE TULU

Kõige kolhoosil on 130 hektarit metsa, mis on vahemikul ühe hektari ja viie hektari vahel.

Et seal metsa on vähe, seetõttu teha vahetust hirmu-
ta. Kolhoosil algusest on ühe hektari aldas ei raiunud.
Uute koostisühituste ja vana rekonstruktsiooni eesmärgiga
me igal aastal 100-500 hektarit metsa, mida
vedame Chukotkast, Kuzbassist, Leningradist ja Märglast -
nii kuni 10-20 kilomeetri kaugusele.

Seega aitab meid ka ühe hektari teravuse, mille
riigimetsa seadist piirata. Algselt võtsime heina- ja kar-
jama metsatukkadest, sest see seist läks meile
alla.

1957. aastal seati siin metsa majanduskava. Sellest
ajast peale jäi ka kolhoosil metsa riikliku metsamajanduse
kontrolli alla. Võtsime igal aastal sealt ettenähtud
osa, enamasti jõe ääres heina- ja karjamaa metsadest.

Sellest ajast peale on majandil ka palgaline metsa-
vaht. (Varem kuulus see töö paljudele brigadidele.)
Metsavahti hoolitsevad kontrollid, mis võeti metsast
kolhoosile ja mida võeti kolhoosile - olgu see ter-
ve või kottepuks.

Kui metsa võeti ühe hektari järgi, tuli kogu hektari
järgi järele istutada või kolvata. Meil tuli aasta jook-
sul rajada pool hektarit ühe hektari uut metsa (mida pi-

di järgmistel aastatel ka hooldama.)

Need on metsaistutamisel ja hooldamisel tähusalt abistanud Kodila G-klassilise Kooli õpilased. Need on ja male oma või naaberajandi - Kodila soovosi lapsed.

Varem taie istutatud tükke katab juba ilus noor männi- või kuusemets. Täheleab noorte tsa on vilja kordand.

Kui on maha, et istutatud metsaõppendikud on haker-
and hoogsalt kasvama, võib palja rahalikuna meelega
taiskasvatada te-~~id~~ maha võtta.

1937. aasta augustitorn surdis maha palja metsa.
Palju olese jõudud ara koristada, kuid see tsa on
veel een. Kui muudest tegevistest sahti oleud, on kõik
vabad kolhoosnikud sunnitud tormimarda valuma-õikama.

Järgmistel aastatel tuleb istutada rohkem uut metsa,
et vutes katta tormi labi tekkitud tühikud.

Arno Tarkness,
metsaohvit

TAIMEKASVATUS JA SAAGID

Kogu enamikus Bestinas kolhoosis, on ka "Paldurid" olnud taimekasvatuse peamiseks sihtsihtideks loomade varustamine söödaga, ilma milleta pole võimalik saavutada kõrgeid tootlusi ja millest oleneb kogu majandi käekäik.

Kolhoosil on kokku 1846 hektarit maad, millest põllumajanduslik maad moodustab 1156 hektarit ehk 62,6 protsenti. Sellest 62,6 protsendist on põldu 602 (43,4 %), kultuurheinamaad 264 (22,8), kultuurkerjamaad 123 (10,6), puuviljamaad 2 (0,2) ja looduslikku kerjamaad 235 hektarit (23 %).

Tänu masinavahetusele on kultuurpinnas ootamatult suuresti tõusnud, moodustades 1. jaanuaril 1959 691 hektarit ehk 77 protsenti põllumajanduslikust maast. See on näidanud palju kasu ka kogutootluse suurendamisel.

Põllumaa on valdavalt suurem osa keskise kogusega kaare-karbonaatsete mullade. Esineb ka ohukasi rikkaid mulgi, mis on väga põukartlikud. Kivine keskine kivi suur.

Kivide koristamiseks on juba aastaid pööratud suurt tähelepanu. Juba esimestel aastatel pärast kollektiviseerimist hakati oma endiste väikeste maalade rohelist kiviõudu ara vedama. Algul tehti seda käsitsi ja hobustega, mis oli ühe rakkaid ja aegunudvõimaid töid. Hiljem tulid appi masinad. Töö muutus palju tõhusamaks. Aeg-ajaga jõuti puhtaks teha 30-30 hektarit. Selle tulemusena oli 1958. aastal väikeim põld 2,4 ja suurim 57 hektarit; keskmine suurus 12-15 hektarit.

1969. aastaks kujunes välja niisugune külvipindade struktuur:

- teravili 246 ha (49 %)
 - sellest taliteravili 50 ha (20 %)
 - kartul 55 ha (11 %)
- söödakultuurid ~~201~~ 201 ha (40 %)
 - sellest mitmea. põldhein 122 ha (24,5 %)
 - mais siloks 27 ha (5,3 %)
- muud silokultuurid 23 ha (4,6 %)
- 1-aastane hein haljassöödaks 15 ha (3 %)
- söödajuurvili 14 ha (2,6 %).

Tähtsamate põllukultuuride saagid viimasel kümnel aastal:

	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Teravil.	15,7	20,3	21,7	17,2	18,0	18,5	26,0	25,0	16,4	24,1	23,3
Kartul	93,1	66,7	127	140	96	80,6	161	120	153	178	151
Mais	285	205	240	404	44	317	375	210	307	315	280
Põldh.	30	38	42,3	44	45	20,7	17,9	29,5	17,7	33,9	29,3
Kultuurh.	-	-	-	25,8	23,1	18,8	29	26,3	12,7	22,5	23,5
Hübriidk.	-	-	-	-	-	-	658	454	598	533	281

Nagu tabelist näha, on kõik need kümme viimast aastat saadud püsivalt häid teravilja- ja põldheinasaake. Mõnevõrra madalam on see olnud kartulil, mille tõstmisele viimastel aastatel on pööratud tähelepanu (tulemusrikkalt).

Kuigi saakidega pole me jõudnud vabariigi tipptulemuseni, on aastaid püsinud ühtlane põllukultuuride rahuldav saagikus võimaldanud ka halbade ilmadega varuda loomadele piisavalt kõiki vajalikke söötasid. Seega on taimekasvatuse oma põhitegevuse taitnud.

Kalju Niinemets,
agronoom

UND-TRIST AINWUSSET

Havi aialduse vastu p rissis omu v rremitelt. Nii an
 sille k pina aialdustehnikuni ooda  ppina l ksingi.

Tehnikuni kodus teg l nneses. Peagi oli s ndunud
 nii palju aaga, et riigitehnikuni oli j astud ukse
 kuu. Koost oli s ndetatud hulgaliselt t skkotsade viisaid.
 S nda hulgaat pidime ise valime s ndale t skkotsa, kuhu te-
 kotte panna kalle ja poole aostega s ndatada tarkuse.

Kal oli s or s nna kodule l ksingi. K ige rohke
 s ndis aiald, kus k igega allas s ndatud: et ise s or
 ja s geja ja aiald ka.

S ndus viimasegi kuu. Riigitehnikuni olid l bi, k nna
 l pup ev. L sti ette l pustatule s ndunud s vitluste-
 legramid. Neid oli nii palju, sealhulgas ka k nna s ndale
 - "Pelduri" rahva peoit. Telegramist s kus vastu koda-
 tunne. Ma tahtsin k nna-k nna "Peldurisse" s nna.

Pellud olid kohati mustaleigulised, kui k nna s i-
 mest korda "Pelduris". Aias oli veel s gw l ni. S nna
 Peldisse s ntes k tte t spelle.

Ainad põlvnad suur - 4 hektarit. 3 hektarit viljapuu-
de all, neidki marjapõõsaid ja halk tuhja need. Lavad
olid olusid, aga eelmise aasta mulla taie ja kasvukoos
poolleli ohitamisel. Osa viljapuid oli talve jooksi val-
ja langenud. Need tuli uutega asendada. Marjapõõsastega
valda sätigus umbrohi, eriti paiselõht. Kuid neidega ka-
siti eeldada põlvnad aega.

Kõigepealt oli tarvis külvata, enne seda aga külmu-
nud muld välja raiuda. Lõpuks sai lavadega korra. Spid
tulid hooldustööd: umbrohi- ja kahjuritite tõrje, kestmi-
ne.

Kaste jõudis sisse külvamise aeg. See hilines,
sest kevadised mullaharimistööd olid ainuühtselt teinud.

Tuli õvi, palav ja kuiv. Seemned ei tärkand. Oota-
sin ja ootasin. Paar-kolm päeva kestsin järjest ja siis,
kuidas juhtus. Aga palju on kas otaas kestakausse iga päev
ikka kanda jõud. Umbrohi siiski tärkas. Need tuli vood
ettevaatlikult kasitati läbi rehida. Mõned seemned pika-
poole siiski tärkasid. See tegi m. ole m. ruka ja vettis
testaja.

Koper- ja kaalikataimed kasvatasime lavades ette. Kas-
vukoos said need külvata ajaga. Paar nädalat hiljem laskid
aga ilmad külmed ja siis algasid sajad.

Kurk tärkas küll, aga külmege sealt midagi loota poi-
nud. (Osa ei oitaes vihma ajal.)

Kuid ilmad taas soojaks laskid, tuli umbrohtu hävita-
ma hakata. Jälle oli kuiv, aga kaste ei saanud: põllundus-
brigadides algas heinategu ja kõik vett vedanud masinad
olid seal.

Õunapuude vahesid oli varem vist haritud õhes surnas, mille tõttu moodustasid ridade vahela umbrohtunud peenrad.

Õudunud aasta kevadel said viljapuud tublisti nii orgaanilisi kui ka mineraalväetisi. Suve jooksul hariti õunapuude aluseid kolm korda puude võrseluse raskuse ulatuses (labidaga) ja kaks korda ridadega diagonaalselt, ka kultiveerimine kaks korda. Suve lõpupoole said õunapuud virtsa ja sõnnikut. Sõnnikund aga jäi tegevata, sest see kolus ruttu.

Ka marjapõõsad said kevadel hea koguse väetist. Hobuse-veeruumetega lasime läbi õhe korra, põõsaste umbrusi kohendamine labidaga. Sõnnikul kolvasime marjapõõsaste vahelt umbrohu hävitamiseks aiasiinid.

Kuigi mind võeti tööle aiaaustbrigadirina, pole ma veel õhki brigadi liiget näinud. Tahaks loota, et edaspidi saab aiaid mõnegi teelise. Muidu edasi ei jäänud.

Kokkuvõttes ötleks, et aiaid saavad mõne aasta pärast päris head saaki. Õunapuud saigi juba tublisti aigravad. Marjapõõsaste vahelt tahaks kevadel veel umbrohutõrjet teha. Siis oleks järgnevatel aastatel nende aluseid kergem korras hoida. Õunapuude teepoolsema rida takistab traktoritel õmberpääramist. See tuleks tähele saale õmber istutada. Peale musta õestra võiks ka teisi põõsaliike istutada. Marjapõõsastelt hakkab kõige enne saaki saama. Ka lilli võiksime kasvatada, sõrnsaid, millelt saaks oiaid loigata kevadel, suvel ja sügisel. Lilled kasvavad ju alati kõige suuremat sissetulekut.

Uvi Mager,
aiaaustbrigadir

KOLHOOSIKULA OLGA ILUS

Mida rohkem taustid tootmisaitajad, seda rohkem taholepanu on "Polduri" kolhoosis pööratud heakorrastustöödele. Oieti valda tegeldi sellega juba amugi, siis, kui seal pool vaadati korrastusele kui tugiisala asjale.

Misaguseid heakorrastustöid olens teinud?

Kolhooside algpäevil osutati vähe taholepanu maastööde korrastustöödele. Tööd olid võõraks kitsaks kasvanud. Meie võtsime kätte ja likvideerisime 9 kilomeetri pikkusel teelõigal, mis läbib meie majandit, põldude ääres olevad kivialad ja metsvahelised võsaribad.

Majandi piires leidis legunenud ja kasutamiskõlbmatuid hooned. Ka need likvideerisime, andes kolhoosi poolt puutmaterjali paremate hoonete remontamiseks; viiotsamad lamutasime. Nii sai toimitud kolhoosi- ja ka individualhoonetega.

Kontori taga asus 2-3 hektari suurune võõrastunud maa-ala - endised talude koplid. Seal leidis peale perja- ja lepavõõriku ka suuremaid puid - kaski, haabu, rosmalgaid ja teisi. Leidsime, et selle võiks muuta kultuurseks paigaks. Rajasimegi sinna puhkepargi, kõrvaldades puidu alt võsa ja eleruse prahi. Järgmisel aastal võtsime buldooseriaga sisse ka savendi - valmis tiik, mida tegime sügavaks ja laisaks, et labijooksev magistraalkraav vett järjest voodaks.

Aasta-aastalt olens parki täiendatud mitmesuguste puuliikide ja põõsaste juurdeistutamisega, tiigi-

kallastele olene kolvunud suru.

Mida olene veel teinud?

Oleme korraldanud kosteri ja teiste kolhoosimejade
embrused, vedanud vastisturhamulda kauplus-õõkle ja
elamute juurde ning sinna rajanud haljasseid. Sovhoosi
keskuse poole mineva tee äärde istutasime grupiviisi-
selt ilupuid, teesared heinamae umbrohust puhtad. Oleme
terasid ehitanud mejade õäber ja puid ning põõsaid istu-
tatanud kolhoosi tootmisööenete juurde.

Paar aastat tagasi korraldas Looduskaitse Seltsi
Kopla oäakond kohalikus koolimajas õlksöööleku, sil-
lile järgses parki talendav pööde istutamise ja pargi
korraldamise koos vastavasisulisel loönguga. See kõik
oli öööldud kohapealsete inimeste loöussöörmestuse ja
ilutunde öövendamiseks.

On heasööel öäha, et heakorrestus on võtunud heögn
ka individuaalsöökeris. Paljud meie ööast on heöduid
kaunistanud ilupööde, -pöööste ja lillide istutami-
sööga ning haljassööde rajamisööga, ilusate terade val-
mistamisööga.

Oleme jõudnud heöguai niikööngale, et alates ööödu-
tud ööastast on meil tänevevalgustus. See on jällegi
sama ööasi.

Tagööne, et kolhoosikööla - meie kolhoosöönikute kööda-
köla - ööleks ilus.

Herta Bauzverk

UNISVARA KAITSE

Meie kolhoosi peasege 20-aastase eksisteerimise valitel on mul talend teetada revisjonikomisjoni rohkem kui 12 aastat.

Minä valiti komisjoni koosseisu siis, kui ohinend kolhooside "Tulevik" ja "Põldur" esimeheks oli Rudolf Vilokas. Olin siis teiste hulgas niisama hästi kui epilane, sest teadmisi oli vähe.

Revisjonikomisjon oli 5-liikmeline, esimeheks Karl Udumets. Liikmetest mäletan Eduard Liksorit ja Mart Täärat. Nihjon osutus nii palju revisoriteid vaikesele majandile paljude ja komisjon valiti 3-liikmelisena.

Aastatel 1951.-1958 oli revisjonikomisjoni esimeheks Tõnis Saare, liikmeteks Helgi Mullas ja Ada Maiste (1951), Ada Maiste ja Linda Osipik (1953), Aino Sulakatke ja Dagmar Leeman (1956), Mart Täärat ja Dagmar Leeman (1957). Kespool nimetatud aastail oli ohitsajandi esimeheks Irene Tilk.

1958. aastal valiti majandi etteotsa Leon Talisco. Rudolf Vilokas sai revisjonikomisjoni etimeheks, liikmeteks Alline Andok ja Dagmar Leeman. Kuus R. Vilokasest sai samal aastal "Tuleviku" kolhoosi esimees, valiti juurikuus liikmete hulgast esimeheks A. Andok, tema asemel astus esakorda Johannes Laurissa.

1960. aastal tuli revisjonikomisjoni esimeheks Marketa niikul, liikmed Ole Jäärat ja Ulo Soone; viimane ei võtand teet osa ja asemale valiti Eduard Liksor, nihjon - A. Andok, siis - R. Vilokas.

Kaige viimase revisjonikomisjoni koosseis (1968. aastal): esimees M. Pihle, liikmed Joh. Viedemann ja H. Riitman (suvel lahkus kolhoosist, tema sseisile uut ei valitud).

Revisjonikomisjonil on tahta suur ja vastutusriikas ollesse. Peab olema kursis kaige kolhoosis toimuvaga, olema erapoolatu ja julgema sõlda valje ka ebr-meeldivaid seju. Üldiselt peab ütlemä, et "Palduri" rahvas on teakäe ja aus, ise oma majandi huvide eest valjas.

Algaastatega võrreldes on komisjoni töö kergenenud. Algul olid loomad ssede vaikseid taluleutseid leiaili, loomaliike rohkes ja muidugi ssaia ka ringikaimist rohkes. Kui seal kogemusi oli veel vähe, laksime "ringreisula" ssede majandit nelja-viiekse. Kulus aro mitu tsepaeva. Hiljem jectati töö aia, et korraga kontrollis kaks liiget ja kui teisiti võimalik ei olud - ka üks. Tulumuse arutati labi komisjoni koosselekul, koostati akt, mis kanti ette kolhoosi juhataele. Arusadekoosselekul esitas ka revisjonikomisjoni arusade.

Koigil aastatel on põhilisteks puudusteks olud oigal ajal remontimata jäänud kerjaleuded ja muud hooned, kohati mustus ja korrasus leuteses. Mõnel talvel on noorkari või vasikad lodišenud külsees hoones. Ka pole iga kord jectunud kõik brigadirid töid oiglaselt, samuti on tulud ette valesti arvestamist.

Korrapäraseks kujunes 1968. aasta. Selleks ajaks oli majandis olukord viisugune, et ei suudetud valje teakete tsestasuid, lõpsi- ja noorkari oli plaanist vaiksem, tuli

ette ebapersoneeliku kolhoosivara raiskamist. Nis esi-
mees Leon Talisco pidi hakkama uuesti korda jalule sead-
ma. Ta ongi aastatega viinud kolhoosi niikaugele, et seal
on kaasaegsed loomakaevatushooned, elumajad, kolhoosi
ilme on muutunud puhtaks ja kaktuurseks. Keskusehoone
ombruse kaunistamiseks on palju kaasa aidanud zooteh-
nik Heije Bek, kelle kõik vabad minutid kuluvadki seal.
On rajatud õuna- ja marjaaed. Ainult kärgiviljakasvatust
ei saa jalgu alla.

Age ikkagi leidub kitsaskohti, kuhu vaja vahele se-
gada. Endiselt ei jõutud siigil ajal nooneid remontida.
Mõnel aastal põhjustas rahulolematust heina kvaliteet ja
jaotamine - noorloomad ja hobused said alati kõige hal-
vemad heina. Revisjoni komisjoni teotis murinat: kust saa-
da siis kõrgeteodregulisi veiseid, kui ei hooldata
noorkerja eest. Viimastel aastatel saavad nad jahu. Veel
on karjalautades suureks puuduseks olnud eberegulaarne
allapanuga varustamine.

Ei ole igakord saanud rahule jätta tööd mehhanisee-
rimisega - tehnikat on veel vähe kasutatud. P_uudusi on
olnud kinni kvaliteedis. Kartkilt hariti halvasti, mis
mõjus saagile. Kaik kontainerid ei teinud korralikku
tööd. Kohtlemata oleks igal ajal saanud rohkem ära te-
ha, oleks olnud vaid rohkem hinge asja jaoks. Kuid sel-
legipärast on saaved enamasti olnud vilja teis ja raha
tarbeks. On kaevanud õhismajandi jõukna. Keegi ei taha
mööldagi ajale, mil tuli üksiktaludes teha rasket tööd.

Viimasel ajal lahtus revisjoni komisjoni edisukohast,

et iga tootmisjuht ise on oma tööleiga kolige nõudlikum kontroll, sest kaiki puudusi alatiho-kehe kontrolliret-kege ei avasta aga kõrvalda. See ei tähenda kuidugi, et tohib rahule ja ükskõikseks jääda - valvust on alati vaja.

Meie kolhoosi ja õhiskonna vara - see ei ole ainult inimese kategore loodud väärpused. See on ka inimene ise, tema tööse suhtumine, seega suhtumine õhisvarasse, ta-ke seda õigesti hoida, kasutada ja suurendada.

Nagu nähtus kolhoosi kodule sovhoosiga õhinemisel, on õhisajand saanud tema loojatele ja rahvale eeldatla-hedaske. Kõhju oli loobuda oma kolhoosist. Aga samal ajal on enamus rahvast nii tubli, et ei lähe ilialgi kol-va peale välja ja püüab hoida "Põlduri" õhiskonna vara ja su viisena hästi.

Isapske meil oma komisjoni liikme At andist.

Karl Hõmetsa - teine, rahalik ja otsesõnane inimene. Bert Tamsaru oli alati tapne, nõudlik, Eduard Liikar ha-
taltlik ja asjatundja, oskas näha ka kõrvalisi asju.
Naitaks õiles ta õhõl Kontrollikaigul Korvalt labi minnes:
"Tarvis ka isiklikule kaevule rakke peale teha. Mõidu
veivad lapsed sinne kukkuda." Teine Saare oli otsesõnane
ja õiglane, Ada Meiste igal ajal asjatundlik. Rudolf Vi-
lakas oli ehk liiga järsk, aga see kulus ära. Ailiine An-
dok on alati elanud nõudlik, põhjalik ja järjekindel. Tal
oli õhisajandis palju ametid. Tähtigi jättis ta oma
koduse asja kõrval ja otsustas õhiskonna kasuks. Ois
Jõearu - õpetatiline, kiire ja asjalik.

Dagmar Leenu,
revisjonikomisjoni esimees aastatel 1966-1968

VANASTI JA HOOD

Maal aastal tagasi, kui veel Riigipangas teenisin, tuli mul Kodilasse tulla õgima. Suur juhus tahtis, et saatusin heinatööle just sellele aastale heinaga, kus kolmekümend viis aastat tagasi olin kord sulapeisina teeninud.

Tööd ja rajad tundusid tuttavatena. Ke kiivitajate lend ja kisa olid muutumatud. Selles mõttes oli Jannisoost endist viisi. 1928. aastal oli siin teeline aetesse, mis keevatas ainult viilest kaska ja pajussega. Hein oli nagu vanasti hane. Seegi tuli raamidol välja kanda. Kodila meeste heinatögu oli nagu muhtlus. Ega maida oleks naaberkülale räägitud, et Kodilas tehakse heina miklipeaveni või isegi seni, kui jama valgeks lahob. Tuli meelde seegi, et minu noorpepemees Tori Mart oskas sulaste teojenda otsustabekalt kasutada: ilusa iluga tegis heina, vihassega keevasin Jannisoost kraavi.

Ja need teadused samal heinagaal heina kokku vedama. Rõugud on tihedalt raas, nii et raamidega poleksmidagi peale hakata. Mõniseist seest pole enam midagi jeral. Siin on need kultuurheinaga.

Uuel kraavivahel niidab ratastraktor rippvikatiga heina saha, õõisel riasuvad hoburõõadega Kodila G-klassilise Kooli õpilased loogu kokku. Kolmandal tõstavad kolhoosnikud vaelu riasutud heina rööukudesse. Meie, Heffide tead on aga kuiv hein koonidesse vedada. Vedu ise on aga seljaseel. Ratastraktor sõidab röögu juurde ja lukkab sellele tõstakihardal alla. Üks keeliligutus ja rööuk koos madalitega on shus. Kõnui juures sõidab traktor oit, et taas uus

järele tõstata. Kui üks rüük seab, peab verem loodi
kõni haugatud ja kindi tallatud saama.

Tõppäev on meil seitse tuadi pikk. Sellesse sobub
ära tunnisjane lõunavahet (kões harnesupi ja piisaga).

Päevaga täpseltse panipaika 63 rüuku kuiva heina.

Selisin ka sellel kohal, kus kolmekümne viis aastat
tagasi kaevasin kraavi. Selle tunnisjärgiks on vaid pik-
lik veidi kõnne lohk pinnases. Nagu K₀dila meeste muist-
ne heinategu, on kadunud ka see ajaline tunnus. Jänniseed
labid need suur magistralkraav. 600 hektari suurusest
Kodila sovhoosi heinamaast on need kaivandusvõrguga kaa-
tud 274 hektarit.

Imselt pole mägede taga ka see aeg, mil kõik metsiku
võsaga kaetud maadki on kultuuristatud.

Kuidas ja millal küll sai K₀dila mees jagu oma pehme-
test seedest?

Majandi noor agronom ütles, et hein saab tehtud vaba-
silgi aastapäevaks, sisse veetud aga juuliku viimasteks
päevadeks, mitte aga sügiskülvadeks, nagu kunagi muiste ta-
valine oli.

Endised Kodila talupidajad on teinud oma elus läbi kraa-
di suuruse pöörde. Saam ei hinnata inimest tema rikkuse
aga talu suuruse järgi, vaid selle järgi, kuidas ta teeb
osa võtab ja kollektiivmajandi jõukust aitab kaevatada.

Kõik sai alguse 1940. aasta jaanipöördeast. Tõniseko
preovikiviki oli 1943. aasta. Kodila rahvas ehines põllu-
majanduslikku etelli. Algul läks nagu ole kivide ja kan-
dude. Tunda andis kogemuste pundus. Kuid siis hakkas vira
töö tulemusi andma. Ka esimese vahetus ei jätnud mõju

avaldamata. Nend on noortest kasvunud hakkajad ag-onco-
mid, seotehnikud ja brigadirid. Neid on jätunud isegi
teistele majanditele tootmiskomandörideks.

"Pilduris" makstakse nend kõva palga ja regulaarselt.
Kriti haati teenivad mehhanisatorid, karja- ja seatalite-
jad. Ükski ikaldus pole suutnud ohismajandile heda teha. Ja süü
kui palju on küll ehitatud: kontorihoone, elumajad, aitkui-
veti, tšakkoda, laudad, ~~tšakkoda~~, kauplus-söökla. Kerkivad
ka uued individuaallemad. Üha juurde sigineb masinaid.
Keige rohkem meeldib aga see, et K₀dilas ei leidu vanu la-
gusunud hooned. Paris vanad lammutatakse. Koolitatakse
puhtuse ja korra eest. 1926. aastal oli ainult kalaratse-
pal kõrvaleppidega raadio. Nend on peaaegu igas peres
mööde raadio, katustelt tõuseb televisioorientennide mets.
Elekter on majandis 194. aastast peale. Individuaalmaja-
des pole gaasipiigidid haruldased. Earem oli K₀dilas vaid
üks telefonisparaat - koolimajas. Nend on kontoris, tšak-
jas, igas laudas ja paljudes eramajadeski.

Hiljasegu oli "Pilduri" kolhoosi rahval teas suur sünd-
mus: kolhoosist sai sovhoos. Vorn ja nimi on küll teine,
aga sisu on ikka üks - tegemist on sotsialistliku suurma-
jandiga.

Kevadisel püüri-
päeval, 1969

Mart Tapuvere,
kunagine Kodila mees,
pensionär - kodu-uurija

MEIE PUHKPILLIORKESTER

1962. aasta jaanuaris ostis "Põlduri" kolhoos 14 uut puhkpilli ja 2 trummi. Kuna eadisest Kodila orkestrist, mis ei tagutsenud juba aastaid, olid saalinud mõned ungariskoolitud pillid, kuulus nende orkestri koosseisu ole kahakonna instrumendi.

Veres mängivad pillimahi leidus lei: Leon Talisco, Eduard Rokk, Mart Papupere, Martia Hauri, Mati Kukk, Jaan Sõmer, Karl Lister, Roland Kuusik, Ulo Soone ja Aleksander Sulakatko. Noortest alustasid "Põlduri" orkestreis oma pillimänged Ulo Sulakatko, Arne Põllu, Tiit Metsallik, Elmar Kerkman, Olev Tulp ja teised. Võrdsealt meeskoja mängisid orkestris kaasa Väino Saar, Aasa Sulakatko, Hilvi Tsami, Nellie Jaanus ja Eila Lister. Orkestrit juhatab Elmar Saadla. Kuna mängijad elasid koolimajast kellelt kaugele, tei kolhoosi auto sõbed harjutusele ja viie koju.

Esimene esinemine oli Kodila sovhoosi klubi 1. aastapäeval 1962. aasta märtsis. Peale "Põlduri" kolhoosi pidade mängis orkester mõned korrad Hageris ja Kohilas. 1963. aastal võeti osa rajooni kunstilise isetegevuse elevastusest. Kuigi orkester oli harjutanud vaid üle aasta ja elevastusest võttis osa 7 puhkpilliorkestrit, tunnustati "Põlduri" oma parimaks, 1 koha väriliseks. 1965. aastal võeti osa vabariiklikust oldlaulupööst.

Õnne veel mainitud, et sama puhkpilliorkester mängis ka kolhoosiasutamise ajal järgmises koosseisus: Karl Lister, Leon Talisco, Oskar Kalvik, Paul Kelmsaar, Ulo Soone, Elmar Andek, Juri Suklas, Paul Eriense ja Alder Sulakatko.

Elmar Saadla

1.

M E I E S E P I D

Esimesel kolhoosiaastal oli "Tuleviku" ja "Palduri" kolhoosi Beina Nesti NSV Ministrite Nõukogu Asjade Valitsuse testajate kollektiiv. Nad tulid appi kartuleid võtta 1948. aasta 9. oktoobril.

1950.-1956. aastani oli meie Beiko STKVI-i Repla Rajooniliit, kes aitas kaasa heinategedel, viljakoristamisel ja kartulivõtal.

Et sel ajal tehti enamjagu töid käsitsi, mistõttu töökami jai napiks, määrati "Paldurile" talendavalt appi veel Tallinna Reisivagunite Depoo testajad (1963. a.).

Kergel talveõhtul seitsid "Paldurisse" autoga neli meest, kes seitsesid end Ministrite Nõukogu määratud Be-

fidena. Tolleaegse seisuse R. Vilakas võttis neid lab-
kalt vastu, sest tööabi on alati tere tulemast. Tuli aga
lõhendada kassius, kuna vahed sobima saata. Seisuse lähe-
ki "kõla poole" kollektistele skorteriit ja kosti otsima.
Mehed jäid kontorisse ootama. Seisuse astus õie juhatuse
liikme poole siiase reformistide raskina. Tee aga kostis:
"Sina usud võrreote inimeste juttu. Hiline õhtu pole õige-
te inimeste tulemise aeg, Tee, mis vahed need olla võivad
või mis õige korda saata ootavad. Tõeste millitessoo. Kõll
seal tehakse kindlaks, kes nad on. Õiged inimesed tulevad
peaval."

Seisuse hakkaski kühkima: aga ilma tee ukunda. Ette-
vaatus on alati tarkuse ema. Laks saapole koolitaja ja
helistas millitessooakonda, et olevat taland kaitlased isi-
kud, keda vaja kontr. illida.

Reffide eilatus oli muidugi suus, kui kolhoosi esi-
mehed saadid astuoid siia millitessooakond. Et "Põldurid"
põlud võimalik saja selgaks teha, võeti mehed Roplassse
kaasa. Seal siis ilmselt, et mehed olid ikka õiged koll-
-meie Eefid Tallinna depoo, depoo juhataja Meerits ise
ja tema lähened abillised.

Yagasi jõudsid mehed hommikupoole säd labikõlmuuna,
sest teodi ju lahtisel autol. See oli väga ebameeldiv ve-
hejuhtum, aga eke vabandamine ja leppimised olud sode
südamlikumad. Mehed saitsid Tallinna lubadusega kindlasti
aidata.

Reisivagunite depoo tšestad ^{jad} oli mitu aastat meie
Reffideks. Koristustöödele tuli seid alati palju inimesi.
Nende abi oleks olud veelgi suurem, kui nende jõudu oleks

osistatud tulemusrikkamalt kasutada.

Aastatel 1956-1957 abistasid kolhoosi heina- ja koristustöödel Repla Tarbijate Kooperatiivi töötajad. Järgmisel aastapaaril Repla sidessalme töötajad, 1962. aastast alates - NSV Liidu Riigipanga Repla osakond. Kaik nende asutuste töötajad täitsid oma kohust suure inu ja kohusetundega.

1968. aastal teatati meile, et saame taas uued sõbrid. Nendeks pidid olema Tallinnas asuva rakistetehase "Pioneer" töötajad.

Olime nendega juba varem võid tutvuda, sest paar aastat tagasi saareti saamad inimesed meile märksastele ohu korral evakueeruma. Juhuval kaadril oli koguni tee tuttav, sest nad olid mitmeid kordi meil käinud.

Tegime kindla plaani, kus tegime kõik abistamisest ette. "Pioneeris" mehed ja naised tulidki meile appi heintööle ja vilja koristama. Ka isetegutses ulatati abistav käsi. Jaanipäeva veetsime koos Oru saal ja oktoobripühad saatsi "Eelduris", meie saeklas.

Oleme sõdemest tänulikud sõpradele. Nende mitmekulge abi vaarib tait hinnangut.

A. Andok

L. Talisoo